

การพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนออทิสติกในโรงเรียน เรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา โดยใช้เรื่องราวทางสังคม

Social Skills Development for Secondary Students with Autism in Inclusive Schools by Social Stories Approach

ณัฐวุฒิ รัตนภิรมย์ (Natthawut Rattanapirom)*

อัญชลี สารรัตนะ (Unchalee Sarnrattana)**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมโดยใช้เรื่องราวทางสังคม สำหรับนักเรียนออทิสติกในโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 การศึกษาทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหา ระยะที่ 2 การพัฒนาเรื่องราวทางสังคม ระยะที่ 3 ศึกษาผลของการใช้เรื่องราวทางสังคม

ผลการวิจัย ระยะที่ 1 พบว่าทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหาของนักเรียนออทิสติกระดับมัธยมศึกษาจำนวน 11 คน ที่เป็นปัญหามากที่สุดในการเรียนร่วมมี 10 พฤติกรรม ระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 2 วงจร ได้แก่ 1) การสร้างเรื่องราวทางสังคมฉบับทั่วไป จำนวน 10 เรื่อง 2) การสร้างเรื่องราวทางสังคมฉบับเฉพาะบุคคลกับนักเรียนออทิสติกเป้าหมาย 1 คน จำนวน 3 เรื่อง ระยะที่ 3 ผลการใช้เรื่องราวทางสังคมฉบับเฉพาะบุคคล 3 เรื่อง พบว่าเรื่องราวทางสังคมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สามารถพัฒนาให้นักเรียนออทิสติกเป้าหมายมีทักษะทางสังคมดีขึ้น 2 พฤติกรรม

Abstract

The objective of this study was to develop a social skill for secondary students with autism in inclusive school by social stories approach. The research was done in 3 phases. Phase 1: Study the problematic social skills. Phase 2: Develop social stories. Phase 3: Study the effect of social story usage.

The research findings found that: Phase 1. The problematic social skills of 11 secondary students with autism were revealed 10 problematic social skill as behavioral expression. Phase 2. Action research was use for writing 10 general social stories and tailoring 3 individual social stories for a subject with high function autism. Phase 3. Study the effects of 3 individual social story usage found that social stories could alleviate 2 problematic behaviors.

คำสำคัญ: ทักษะทางสังคม เรื่องราวทางสังคม นักเรียนออทิสติกระดับมัธยมศึกษา

Keyword: Social skills, Social Stories, Secondary students with autism

* นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทนำ

เด็กออทิสติก เป็นเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่มีความบกพร่องของพัฒนาการ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร ด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และด้านพฤติกรรม ในปัจจุบันจำนวนของเด็กออทิสติกมีแนวโน้มสูงขึ้นและเด็กส่วนหนึ่งได้มีโอกาสเข้าสู่อะบบการศึกษาในระบบโรงเรียน แต่จำนวนเด็กออทิสติกที่เข้าสู่ระบบโรงเรียนเหล่านี้นี้ยังมีความบกพร่องด้านทักษะทางสังคม อันเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก และพบว่าเด็กออทิสติกที่เข้าโรงเรียนเรียนร่วมนั้นมักจะไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องมาจากการขาดทักษะทางสังคมเป็นปัญหาหลัก ในรูปแบบของการขาดความเข้าใจกฎเกณฑ์ของสังคม การสร้างปฏิสัมพันธ์อย่างไม่เป็นธรรมชาติ การไม่สนใจสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัวหรือบุคคลรอบข้าง การมีขอบเขตจำกัดในการแสดงออกทางสีหน้าและสื่ออารมณ์ การขาดกระบวนการคิดที่เป็นนามธรรม และการไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนวัยเดียวกัน ทำให้เกิดความยุ่งยากต่อการสร้างหรือการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น จากพฤติกรรมเหล่านี้ทำให้นักเรียนออทิสติกไม่เป็นที่ยอมรับของเพื่อนและบุคคลทั่วไป ส่งผลให้นักเรียนออทิสติกขาดเพื่อน มีปัญหาในการปรับตัว ก่อให้เกิดความขัดแย้งและปัญหาในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ขาดโอกาสในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และพบว่านักเรียนออทิสติกเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นส่วนใหญ่ต้องการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพิ่มขึ้น จนกลายเป็นความสับสนยุ่งยากและรุนแรงขึ้น จนกระทั่งต้องใช้ยาบำบัดเพื่อจัดการเกี่ยวกับความกดดันและความกังวล (ดารณี อุทัยรัตนกิจ, 2545)

การแก้ไขทำได้โดยการพัฒนาทักษะทางสังคมให้แก่เด็กออทิสติก เพื่อให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้เหมือนเด็กปกติ จะได้ผลดีมาก ขึ้นถ้ากระทำตั้งแต่เริ่มแรกด้วยทักษะทางสังคมที่เหมาะสมตามอายุ และต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรทุกคนที่เกี่ยวข้อง เรื่องราวทางสังคม (Social Story) พัฒนาขึ้นโดย Carol Gray ในปี 1991 เพื่อช่วยให้นักเรียนออทิสติกเข้าใจกฎกติกาของการเล่นเกมและได้มีการพัฒนาเพิ่มเติมในการเข้าใจกฎกติกาทางสังคมวัฒนธรรม (Gray, 2000) และการเข้าใจทฤษฎีเกี่ยวกับจิตใจ (Theory of Mind) ซึ่งเป็นความสามารถในการเข้าใจมุมมองของบุคคลอื่น เป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนให้นักเรียนออทิสติกเกิดการเรียนรู้เรื่องราว เข้าใจ และสามารถมองเห็นภาพเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น

ในสังคม ทำให้เกิดประสบการณ์รับรู้ความรู้สึกของบุคคลอื่นและเกิดการตอบสนองที่ดีของนักเรียนออทิสติก อีกทั้งเป็นการเตรียมเด็กให้เรียนรู้เรื่องราวก่อนที่จะเผชิญกับสถานการณ์จริง เหมาะกับนักเรียนออทิสติกระดับรุนแรงปานกลางถึงรุนแรงน้อย ทำให้เพิ่มการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่เหมาะสม (พัชร จีวพัฒน์กุล, 2549; อรธิดา ประสาร, 2551)

คำถามการวิจัย

1. ทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหาของนักเรียนออทิสติกในโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา มีลักษณะเป็นอย่างไร
2. เรื่องราวทางสังคมสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติกในโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษาได้หรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษา

1. ทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหาของนักเรียนออทิสติกในโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา
2. การพัฒนาเรื่องราวทางสังคมสำหรับนักเรียนออทิสติกในโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา
3. ผลการใช้เรื่องราวทางสังคมกับนักเรียนออทิสติกในโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยระยะที่ 1 การศึกษาทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ดำเนินการระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2551 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2552 ผู้ให้ข้อมูลเป็นครูผู้สอนนักเรียนออทิสติกในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2551 ที่ส่งแบบสำรวจข้อมูลนักเรียนออทิสติกระดับมัธยมศึกษาไปจำนวน 366 โรงเรียน

การวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนาเรื่องราวทางสังคม เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ดำเนินระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-เมษายน 2552 ประกอบด้วย 2 วงจร ดังนี้ 1) วงจรที่ 1 การสร้างเรื่องราวทางสังคมฉบับทั่วไกลุ่มเป้าหมายรวมจำนวน 10 คน ได้ครูผู้สอนนักเรียนออทิสติก ระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานการศึกษาเอกชน และมหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2551 ซึ่งสอนนักเรียนออทิสติกมาอย่างน้อย 3 ปี รวม

จำนวน 5 คน และอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านเรื่องราวทางสังคม จำนวน 2 คน และผู้ปกครองนักเรียนออทิสติก จำนวน 3 คน 2) วงจรที่ 2 การสร้างเรื่องราวทางสังคมฉบับเฉพาะบุคคล กลุ่มเป้าหมายจำนวน 5 คน ได้แก่ ครูผู้สอนนักเรียนออทิสติก ระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนมหาไถ่ศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 2 คน ซึ่งเป็นครูผู้สอนนักเรียนออทิสติกกลุ่มเป้าหมายอย่างน้อย 1 ปี และผู้ปกครองนักเรียนออทิสติกจำนวน 3 คน

การวิจัยระยะที่ 3 การศึกษาผลของการใช้เรื่องราวทางสังคม เป็นการวิจัยทางการศึกษาแบบกลุ่มตัวอย่างเดี่ยว แบบหลายเส้นฐาน ต่างพฤติกรรม รูปแบบ ABA ดำเนินการระหว่างเดือน พฤษภาคม ถึง กันยายน 2552 นักเรียนเป้าหมายเป็นนักเรียนออทิสติกที่มีปัญหาทักษะทางสังคม ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2551 จำนวน 1 คน และเป็นนักเรียนที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นออทิสซึมระดับไม่รุนแรง (High Function) ผู้ปกครองยินยอมให้เป็นนักเรียนเป้าหมาย ครูผู้สอนให้ความร่วมมือ และได้รับความเห็นชอบจากผู้บริหารสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยระยะที่ 1 เป็นแบบสำรวจทักษะสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีเนื้อหาครอบคลุมทักษะทางสังคม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการควบคุมตนเอง ด้านการสื่อสาร ความหมายกับบุคคลอื่น และด้านการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น รวม 67 ข้อ ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้สำรวจพฤติกรรมทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหาของนักเรียนออทิสติก

การวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนาเรื่องราวทางสังคมประกอบด้วย 1) แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม 2) แบบบันทึกภาคสนาม 3) แบบประเมินความเหมาะสมของเรื่องราวทางสังคม 4) แบบตรวจสอบเรื่องราวทางสังคมของอัญชลี สารรัตน์ (2551) ซึ่งปรับปรุงจาก Gray (2000)

การวิจัยระยะที่ 3 เรื่องราวทางสังคมจำนวน 3 เรื่อง และแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมแบบช่วงเวลา (Interval Recording Sheet) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตรวจสอบความเที่ยงตรงระหว่างผู้สังเกต 2 คน (Interobserver Reliability: IOR) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 1

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยระยะที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่และร้อยละ

การวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนาเรื่องราวทางสังคม 1) วิเคราะห์การสนทนากลุ่ม โดยการสรุปเนื้อหาเชิงพรรณนา เพื่อให้ได้สถานการณ์ในการปฏิบัติตนทางทักษะทางสังคมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนออทิสติก และกำหนดเรื่องราวทางสังคมที่จะสร้าง 2) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบตรวจสอบเรื่องราวทางสังคมโดยการสรุปเนื้อหาเชิงพรรณนาจากการมีส่วนร่วมของผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัย เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับองค์ประกอบของเรื่องราวทางสังคม 3) วิเคราะห์ความเหมาะสมของเรื่องราวทางสังคมโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง การวิจัยระยะที่ 3 1) หาค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้สังเกต (Interobserver Reliability: IOR) โดยใช้สูตรแบบตรวจสอบทีละจุด (Point by Point) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย และนำเสนอเป็นกราฟเส้น

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหา พบว่า มีนักเรียนออทิสติกระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดขอนแก่นที่เข้าเรียนในโรงเรียนเรียนร่วมปีการศึกษา 2551 จำนวน 11 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 10 คน ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โดยศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นจำนวนระดับละ 5 คน และส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นจำนวน 6 คน โดยพบทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหาทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการควบคุมตนเอง ด้านการสื่อสารความหมายกับบุคคลอื่น และด้านการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น

ผลการศึกษาดังกล่าวนี้อสอดคล้องกับการศึกษาของพัชรี จีฬพัฒน์กุล (2549) ที่พบว่านักเรียนออทิสติกที่เรียนอยู่ช่วงชั้นที่ 1 มีปัญหาทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเอง การสื่อสารความหมายกับบุคคลอื่น และการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของหลาย ๆ คนที่ศึกษาเกี่ยวกับทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติก อาทิเช่น รุ่งนภา ทรัพย์สุพรรณ (2546) ที่ได้ศึกษาการแสดงพฤติกรรมซ้ำ ๆ การเล่นอย่างเหมาะสม และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ของเด็กออทิสติกอายุ 11 ปี และ Jeannie Tse (2007) ได้ทำการศึกษาการฝึกทักษะ

ทางสังคมสำหรับเด็กวัยรุ่นที่เป็นแอสเพอร์เกอร์และวัยรุ่นออทิสติกในระดับไม่รุนแรง ที่อายุระหว่าง 13-18 ปี ในด้านของการสื่อสารในสังคม อย่างไรก็ตามทักษะทางสังคมซึ่งถือว่าเป็นทักษะที่สำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้คนสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ ถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อคนทุกคน ทุกเพศทุกวัย สำหรับเด็กในวัยเรียนนั้นทักษะทางสังคมมีผลต่อเด็กค่อนข้างมากเช่นกัน ดังเช่นการศึกษาของ ปาริชาติ โชคพิพัฒน์ (2538) ที่ได้ศึกษาการเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้านความสามารถในการทำงานกลุ่มและค่านิยม นาคะสนธิ์ (2545) ที่ได้ศึกษาและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 เกี่ยวกับการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

การวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนาเรื่องราวทางสังคม

วงจรที่ 1 การสร้างเรื่องราวทางสังคมฉบับทั่วไป

1) **การวางแผน** เพื่อกำหนดทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหาในการเรียนร่วม โดยสนทนากลุ่มผู้ร่วมวิจัยเพื่อร่วมกำหนดเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่มีความจำเป็นต่อการเรียนร่วม ที่สามารถใช้เรื่องราวทางสังคมในการพัฒนาทักษะทางสังคมได้ 10 ทักษะย่อย ได้แก่ (1) การนั่งรวมกลุ่มแต่ไม่ทำกิจกรรม (2) การใช้เวลามากหรือน้อยเกินไปในการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรม (3) การแสดงอาการเศร้าหรือคับข้องใจเมื่อผู้อื่นไม่เข้าใจในสิ่งที่นักเรียนต้องการ (4) การพูดสอดแทรกขึ้นมาโดยไม่มีสาเหตุในขณะที่ผู้อื่นฟังครูสอน (5) การยืนดูผู้อื่นเล่นและหยอกล้อกัน โดยไม่เข้าไปร่วมวงหรือมีส่วนร่วม (6) การทำกิจกรรมหรือเล่นคนเดียวในเวลาว่างหรือเวลาพักกลางวัน (7) ไม่พูดปลอบหรือให้กำลังใจเพื่อนเมื่อเพื่อนเศร้า (8) เพิกเฉยเมื่อเพื่อนขอความช่วยเหลือ แม้ว่าความช่วยเหลือนั้นตนเองทำได้ (9) การไม่เป็นผู้นำหรือทำตาม หรือนำกิจกรรมให้ผู้อื่นทำตาม (10) สนใจเฉพาะความคิดเห็นของตนเอง

2) **การปฏิบัติ** เพื่อเขียนเรื่องราวทางสังคมตามหลักการเขียนเรื่องราวทางสังคมที่เสนอโดย Gray (2000) โดยนำพฤติกรรมที่เป็นปัญหาจากระยะที่ 1 มาร่วมเขียนเรื่องราวทางสังคม สำหรับ 10 สถานการณ์รวม 10 เรื่อง ซึ่งมีหลักการเขียนคือ เขียนจากมุมมองของเด็ก เน้นความกระชับ สั้น ๆ ตรงไปตรงมา มีคำว่า บางครั้งให้สามารถรับการเปลี่ยนแปลง โดยแต่ละเรื่อง

ที่เขียนนั้น ควรมีการระบุสถานการณ์ให้ชัดเจน เช่น เรื่องที่ 4 พูดสอดแทรกขึ้นมาโดยไม่มีสาเหตุในขณะที่ผู้อื่นฟังครูสอน

3) **การสังเกต** เพื่อตรวจสอบองค์ประกอบของประโยค และความถูกต้องของเรื่องราวทางสังคมฉบับร่างที่มีเนื้อหาและรูปภาพประกอบ โดยใช้แบบตรวจสอบเรื่องราวทางสังคมของ อัญชลี สารรัตน์ (2551) พบว่าเรื่องราวที่เขียนขึ้นควรปรับเปลี่ยนประโยคบางประโยคให้กระชับขึ้น

4) **การสะท้อนกลับ** เพื่อปรับปรุงเรื่องราวทางสังคม โดยสรุปข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่ม และข้อมูลจากแบบตรวจสอบเรื่องราวทางสังคมมาประกอบการพิจารณา ปรับปรุงแก้ไข และจัดทำเป็นเรื่องราวทางสังคมฉบับทั่วไปกลุ่มผู้ร่วมวิจัย มีความเห็นว่าการเขียนเรื่องราวทางสังคมนั้นควรจะเขียนให้มีสัดส่วนประโยคประมาณ 10 ประโยคในการเขียนมีข้อยุ่งยากตรงการใช้ข้อความทางบวก และควรจะมีประโยคขึ้นนำที่ชัดเจน จะทำให้นักเรียนออทิสติกเข้าใจสถานการณ์ทางสังคม นอกจากนี้เรื่องราวทางสังคมสำหรับนักเรียนออทิสติกนี้ควรมีการแบ่งเรื่องออกเป็นตอน ๆ ในบางเรื่องเนื่องจากพฤติกรรมทักษะทางสังคมบางพฤติกรรมของนักเรียนออทิสติกในระดับมัศึกษานั้นค่อนข้างซับซ้อน เรื่องราวทางสังคมนี้เป็นวิธีการที่ผู้ดูแลสามารถทำได้เอง และเป็นวิธีที่คนอื่นทำได้ไม่ตีเท่าผู้ปกครองที่ใกล้ชิด และการมีเรื่องราวทางสังคมฉบับทั่วไปจะใช้เป็นแนวทางการสร้างเรื่องราวทางสังคมเรื่องอื่น ๆ ได้ง่ายขึ้น

วงจรที่ 2 การสร้างเรื่องราวทางสังคมฉบับเฉพาะบุคคล

1) **การวางแผน** เพื่อกำหนดนักเรียนเป้าหมายและทักษะสังคมที่เป็นปัญหาในการเรียนร่วมสำหรับสร้างเรื่องราวทางสังคมฉบับเฉพาะบุคคล โดยเลือกนักเรียนออทิสติกเป้าหมาย 1 คน แล้วสังเกตการปฏิบัติทักษะทางสังคมของนักเรียน สนทนากลุ่มครูและผู้ปกครอง และร่วมกันกำหนดพฤติกรรมเป้าหมายของนักเรียน ซึ่งมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาคือทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม เนื่องจากในระดับมัธยมศึกษาการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะเป็นรูปแบบกลุ่ม โดยนักเรียนออทิสติกเป้าหมายจะมีปัญหาทักษะทางสังคมในเรื่องการทำงานกลุ่ม กล่าวคือ เมื่อเข้ากลุ่มจะนั่งเฉย ๆ บางครั้งก็ลุกออกจากที่นั่ง มีการกระตุ้นตัวเองโดยการเล่นนิ้วบ่อย ๆ

2) **การปฏิบัติ** เพื่อปรับปรุงเรื่องราวทางสังคมให้เหมาะสมกับนักเรียนเป้าหมาย โดยเลือกเรื่องราวทางสังคมที่สร้างไว้จากวงจรที่ 1 (ฉบับทั่วไป) และเขียนเพิ่มเติมโดยการสนทนากลุ่มวิเคราะห์รายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ร่วมกันปรับภาษาให้มีความเหมาะสมกับนักเรียนเป้าหมายโดยใช้ชื่อเล่นของนักเรียนเป้าหมาย ปรับรูปภาพประกอบให้มีส่วนคล้ายนักเรียนเป้าหมาย

3) **การสังเกต** เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องเชิงเนื้อหาของเรื่องราวทางสังคม โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูล หาข้อดีข้อเสียความสอดคล้องตามสูตร IOC พบว่าได้ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นอยู่ระหว่าง 0.6-1.00 ได้คัดเลือกไว้ใช้ทุกประโยค อย่างไรก็ตามผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยผู้วิจัยได้แก้ไขปรับปรุงร่วมกับครูและผู้ปกครองจนครบถ้วน สรุปเรื่องราวทางสังคมสำหรับนักเรียนเป้าหมาย มีจำนวน 3 เรื่อง จากนั้นครูประจำชั้นนำเรื่องราวทางสังคมที่ปรับปรุงไปทดลองอ่านกับนักเรียนออกทิสติก เพื่อตรวจสอบเนื้อหา รูปภาพ และวิธีการนำไปใช้ พบว่าไม่มีรายการปรับปรุงแก้ไข สามารถนำไปใช้ได้ดี ดึงดูดนักเรียนออกทิสติกสนใจอ่านจนจบ

4) **การสะท้อนกลับ** เพื่อปรับปรุงเรื่องราวทางสังคม โดยสรุปข้อมูลที่ได้จากการความเห็นของผู้เชี่ยวชาญและประชุมร่วมกับครูประจำชั้นและผู้ปกครองเพื่อให้ข้อคิดเห็นสำหรับปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผู้ปกครองรู้สึกว่าเป็นเรื่องน่าสนใจอยากนำไปใช้ ผู้ปกครองให้ความเห็นว่าน่าจะจัดทำเป็น PowerPoint เนื่องจากนักเรียนเป้าหมายมีความสนใจเล่นคอมพิวเตอร์มาก โดยครูประจำชั้นมีความเห็นเช่นเดียวกันในการจัดทำเป็นเรื่องราวทางสังคมฉบับเฉพาะบุคคลเพื่อนำไปใช้กับนักเรียนเป้าหมายในการวิจัยระยะที่ 3

เรื่องราวทางสังคมแต่ละเรื่องที่เขียนขึ้นนี้ส่วนใหญ่ประกอบด้วยประโยค 3 ประเภท คือ พรรณนามุมมอง และชี้นำ ซึ่งประโยคพรรณนา 2-5 ประโยคจะช่วยอธิบายให้นักเรียนออกทิสติกเข้าใจว่า ถ้าเห็นหรือได้ยินอะไรในสถานการณ์นั้นควรทำอย่างไรทั้งพฤติกรรมและคำพูด สำหรับประโยคมุมมอง 2-5 ประโยคได้รับแนวคิดจากทฤษฎีของจิตใจซึ่งอธิบายว่าการเข้าใจกฎของสังคมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ และนักเรียนออกทิสติกไม่สามารถอ่านสถานการณ์ทางสังคมได้ถูกต้องเหมือนเด็กปกติ ส่วนประโยคชี้นำ 1 ประโยคเป็นประโยคสำคัญ เพื่อชี้นำให้นักเรียนออกทิสติกแสดงพฤติกรรม

ตอบสนองได้เหมาะสม (Reynhout & Carter, 2006) เรื่องราวทางสังคมที่เขียนขึ้นจึงสอดคล้องกับหลักการสร้างเรื่องราวทางสังคมให้เหมาะสมตามเกณฑ์การตรวจสอบเรื่องราวทางสังคมที่ อัญชลี สารรัตน์ (2551) ปรับปรุงจาก The Social Story Checklist ของ Gray (2000) ที่ประกอบด้วย การมีคำนำ เนื้อเรื่อง และสรุป มีการระบุว่ามีใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ทำไม มีการเขียนจากมุมมองของเด็ก มีเนื้อหาเชิงสร้างสรรค์หรือเชิงบวก มีสัดส่วนของประโยคและภาษาที่เหมาะสมโดยไม่ทำให้ตีความผิด มีคำศัพท์ที่ให้นักเรียนออกทิสติกมีความสุขหรือไม่เศร้าเสียใจ มีภาพประกอบเรื่อง ที่ทำให้เข้าใจง่าย ความยาวเหมาะสมกับช่วงความสนใจ มีความเหมาะสมกับความสามารถในการอ่าน และดึงดูดความสนใจนักเรียนออกทิสติกให้อยากอ่านและใช้ เป็นสิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ได้ เรื่องราวทางสังคมที่ดีที่อธิบายเหตุการณ์จากมุมมองของนักเรียนออกทิสติก และชี้นำให้นักเรียนออกทิสติกปฏิบัติตัวได้เหมาะสม และเนื่องจากนักเรียนออกทิสติกมีจุดแข็งคือการเรียนรู้ด้วยภาพ ดังนั้นจึงสร้างเรื่องราวทางสังคมที่มีภาพประกอบ ในสถานการณ์เฉพาะ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาว่า การใช้เรื่องราวทางสังคมเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการสอนทักษะทางสังคมที่เหมาะสมในสังคมทั่วไปสำหรับนักเรียนออกทิสติก และเป็นวิธีพัฒนาทักษะทางสังคมที่ไม่ต้องลงทุนสูง ผู้ปกครองและครูสามารถสร้างและใช้ได้ในทุกสถานการณ์

การวิจัยระยะที่ 3 การศึกษาผลของการใช้เรื่องราวทางสังคม

ทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหาด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ได้แก่ มีการลุกออกจากกลุ่มเมื่อเข้ากลุ่ม ทำการทดลอง พบว่าพฤติกรรมลดลง ดังนี้ ระยะเส้นฐาน (A1): มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 ระยะการจัดกระทำ (B): มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.00 ระยะหยุดการจัดกระทำ (A2): มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.00 ทักษะการด้านการทำงานเป็นกลุ่ม คือ มีการปันสมุดเมื่อเข้ากลุ่มทำการทดลอง ผลที่ได้พฤติกรรมลดลง ระยะเส้นฐาน (A1): มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 ระยะการจัดกระทำ (B1): มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.25 ระยะหยุดการจัดกระทำ (A2): มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.25 ทักษะการด้านการทำงานเป็นกลุ่ม คือ มีการเล่นนิ้วเมื่อเข้ากลุ่มทำการทดลอง ผลที่ได้คือระยะเส้นฐาน (A1): มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.50 ระยะการจัดกระทำ (B1):

มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.75 (ดังแสดงในแผนภาพ 1)

ชีวิตนักเรียนในวัยมัธยมศึกษาเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นหลายด้าน ทำให้ต้องมีการปรับตัวหลายด้านพร้อม ๆ กัน (พนม เกตุมาน, 2550) สิ่งที่สำคัญสำหรับเด็กวัยนี้คือ กลุ่มเพื่อน เด็กให้ความสำคัญกับเพื่อนร่วมวัย เด็กจะสนใจเพื่อนมากกว่า และจะใช้เวลากับเพื่อนนานๆ โดยจะจับกลุ่มกันได้นานแน่นแฟ้น และผูกพันกับเพื่อนในกลุ่มมากขึ้น (ศรีเรื่อน แก้วกั้งวาล, 2540) ในด้านการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนมัธยม โดยทั่วไปจะเน้นการเรียนรู้เป็นลักษณะการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ซึ่งมีกิจกรรมมากมายที่ต้องทำเป็นกลุ่ม นั่นก็หมายถึงนักเรียนจะต้องใช้ทักษะทางสังคมอย่างมากที่จะอยู่ร่วมกับคนเป็นหมู่คณะ ทำกิจกรรมร่วมกัน ปฏิบัติตามกติกาของกลุ่ม แต่สำหรับนักเรียนออทิสติกในโรงเรียนเรียนร่วม ซึ่งมีพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมต่างจากนักเรียนทั่วไป การที่ไม่มองหน้าสบตา ไม่สนใจคน ไม่มีเพื่อนสนิท ทำให้เป็นอุปสรรคขัดขวางการเข้าร่วมสังคม และการที่ไม่สามารถเลียนแบบพฤติกรรมต่าง ๆ จากเพื่อนได้ จึงแสดงออกทางสังคมที่ไม่เหมาะสม ซึ่ง Kouch and Mirenda (2003) กล่าวว่า ทักษะทางสังคมเป็นสิ่งที่ยุ่งยาก ซับซ้อนแม้ในนักเรียนออทิสติกที่มีศักยภาพสูง ดังผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนเป้าหมายจะเรียนรู้ในรูปแบบกลุ่มร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามกฎของห้องเรียนและของกลุ่ม เช่น เมื่อต้องเข้ากลุ่มทำการทดลองนักเรียนควรจะต้องช่วยเพื่อนทำการทดลอง นั่งประจำกลุ่ม ตั้งใจฟังครูไม่เล่นปั่นสมุดหรือไม่เล่นนิ้วมือ เพื่อเป็นการแสดงออกให้รู้ว่ากำลังฟังครูอยู่ และแสดงออกว่าตั้งใจช่วยเพื่อนทำการทดลอง ทั้งนี้อาจอธิบายได้ตามทฤษฎีของจิตใจ (Theory of Mind) ที่ว่านักเรียนออทิสติกไม่สามารถเข้าใจความคิดหรือมุมมอง ของผู้อื่น หรือนักเรียนออทิสติกเข้าใจเหตุการณ์แตกต่าง จากผู้อื่น แม้จะมีคำกล่าวว่า “นักเรียนออทิสติกวัยเด็ก จะไม่สนใจหรือสนใจการสร้างสัมพันธ์ทางสังคมน้อย นักเรียนออทิสติกวัยผู้ใหญ่สนใจสร้างสัมพันธ์ทางสังคมแต่ขาดความเข้าใจสังคม” (American Psychiatric Association, 2000) ซึ่งการมีปัญหาด้านความเข้าใจสังคม ถ้าไม่แก้ไขตั้งแต่วัยเด็กก็จะส่งปัญหาในวัยผู้ใหญ่ ดังนั้นการพัฒนาทักษะทางสังคมที่บกพร่องจึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดสำหรับนักเรียนออทิสติก ซึ่งหากมีการให้ข้อมูลที่ง่ายต่อการเข้าใจ และชัดเจนถึงพฤติกรรมที่คาดหวังของสังคม จะช่วยให้

นักเรียนออทิสติกลดความวิตกกังวล มีทักษะทางสังคม และเข้ามาอยู่ร่วมกับคนอื่น สร้างความคุ้นเคยและร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น เพื่อจะสามารถพัฒนาตนเองให้ใกล้เคียงหรือเทียบเท่าเด็กปกติได้

สำหรับการใช้เรื่องราวทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก ในงานวิจัยนี้เรื่องราวถูกสร้างและนำเสนอโดยใช้โปรแกรม PowerPoint แทนการจัดทำหนังสือภาพ เนื่องจากนักเรียนเป้าหมายเป็นเด็กโต และชอบที่จะเล่นคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้จากการศึกษางานวิจัยหลายเล่ม พบว่า การใช้รูปแบบที่เหมาะสมเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้พฤติกรรมที่ต้องการปรับดีขึ้น ตัวอย่างเช่นงานของ Hagiwara (1998) ที่ทดลองใช้เรื่องเกี่ยวกับสังคมด้วยรูปแบบมัลติมีเดีย โดยใช้ฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ร่วมกับวิดีโอเทป สัญลักษณ์ และ Roger (2001) ที่ทดลองใช้ชุดเรื่องราวทางสังคมในลักษณะหนังสือการ์ตูนสนทนา (Comic Book Conversations) กับเด็กแอสเพอร์เกอร์ 4 คน สิ่งสำคัญอยู่ที่ความสามารถของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่บูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนตามปกติ โดยบูรณาการกับการสอนในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ เน้นเทคนิควิธีการให้นักเรียนเกิดทักษะทางสังคม การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนออทิสติกกับนักเรียนปกติ และครูคนอื่น ๆ ในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ในการนำเรื่องราวทางสังคมฉบับทั่วไปไปใช้สอนทักษะทางสังคม หรือทักษะพื้นฐานอื่น ๆ ควรมีการศึกษาพฤติกรรมด้านทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหาให้ชัดเจนเสียก่อน โดยอาจจะทำการสังเกตพฤติกรรมเด็กโดยตรง หรือโดยทางอ้อมจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและผู้ปกครองนักเรียนเพราะเมื่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหาชัดเจนเท่าใดเรื่องราวที่จะนำไปปรับใช้ จะเหมาะสมกับเด็กคนนั้นมากขึ้นและอาจส่งผลให้การปรับพฤติกรรมนั้นดีขึ้นในระยะเวลาอันสั้น นอกจากนี้เรื่องราวฉบับทั่วไปที่ได้จากการวิจัยนี้อาจเป็นแม่แบบให้ผู้ที่ต้องการใช้สามารถนำไปปรับแต่งตามความเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมของเด็กได้ตามแต่สมควร เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กในความดูแลต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยการใช้เรื่องราวทาง

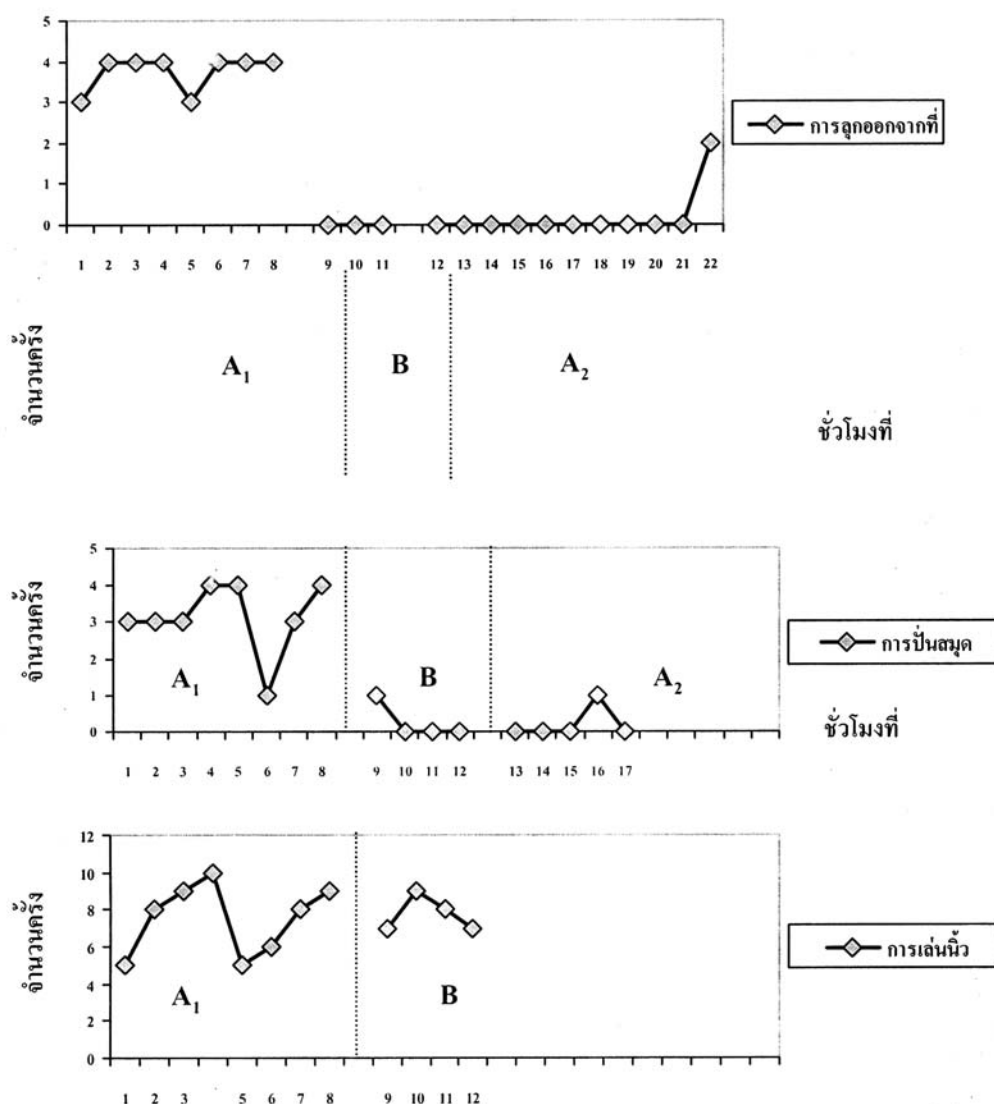
สังคมร่วมกับการบำบัดแบบอื่นในการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนออทิสติก

2) ควรมีการวิจัยการใช้สื่อมัลติมีเดียเพื่อเพิ่มความน่าสนใจให้แก่เรื่องราวทางสังคม เช่น การสร้างเรื่องราวทางสังคมในรูปแบบวีดิโอ การใช้ภาพเคลื่อนไหว หรือการใช้ภาพประกอบเสียงแทนการอ่าน ซึ่งอาจจะเหมาะกับเด็กออทิสติกระดับมัธยมศึกษาและบุคคลมีมากขึ้น

3) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการสอนเรื่องราวทางสังคมโดยใช้ภาพการ์ตูนและภาพถ่ายเพื่อดูประสิทธิภาพว่าแบบไหนมีความเหมาะสมกับนักเรียนออทิสติกระดับมัธยมศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากโครงการทุนวิจัยมหาบัณฑิต สกว. (TRF Master Research Grants) ด้านมนุษยศาสตร์-สังคมศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2552

แผนภาพ 1 ค่าเฉลี่ยความถี่ของ 3 พฤติกรรมวิจัยระยะที่ 3

เอกสารอ้างอิง

- ดารณี อุทัยรัตนกิจ. (2545). **จะรู้ได้อย่างไรว่าเด็กเข้าข่ายออทิสซึม**. เอกสารประกอบการประชุม ปฏิบัติการ เรื่อง ครู หมอ พ่อแม่: มิติการพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติก. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พนม เกตุมาน. (2550). **จิตวิทยาพัฒนาการวัยรุ่น**. ค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2551, จาก http://www.psyclin.co.th/new_page_56.htm
- พัชรี จีพัฒนกุล. (2549). **การพัฒนาแบบฝึกเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปาริชาติ โชคพิพัฒน์. (2538). **การเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการฝึก โดยชุดกิจกรรมฝึกทักษะทางสังคม การฝึกตามโครงการและการฝึกตามคู่มือครู**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รุ่งนภา ทรัพย์สุพรรณ. (2546). **การศึกษาผลของกิจกรรมกระตุ้นการรับรู้และการเคลื่อนไหวโดยครอบครัวที่มีต่อการแสดงพฤติกรรมซ้ำๆ การเล่นอย่างเหมาะสม และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ของเด็กออทิสติก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- คันสนีย์ นาคะสนธิ์. (2545). **การศึกษาและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรวงธรรม กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2540). **จิตวิทยาพัฒนาการทุกช่วงวัย**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรธิตา ประสาร. (2551). **กระบวนการพัฒนาเรื่องราวทางสังคมสำหรับนักเรียนออทิสติก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อัญชลี สารรัตน์. (2551). **การพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนออทิสติก โดยใช้เรื่องราวทางสังคม**. **วารสารหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น**, 2(1), 1-11.
- American Psychiatric Association (2000). **"Diagnostic criteria for 299.00 Autistic Disorder"**. **Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders** (4th, text revision (DSM-IV-TR) ed.).
- Gray, C. (2000). **The New Social Story Book Illustrated Edition**. Arlington: Future Horizons.
- Hagiwara, T. (1998). **"Multimedia Social Story Intervention for Student with Autism Intervention, Computer - Based Instruction, Visual Symbol"**. Dissertation Abstracts International ISSUE. Available: DAO: Dissertation Abstracts (online). <http://www.polyxo.com/discretetrial/>. Retrieved July 2, 2008.
- Jeanie, Tse et al. (2007). **Social Skills Training for Adolescents with Asperger Syndrome and High-Functioning Autism**. Retrieved November 15, 2008, from <http://www.springerlink.com>.
- Reynhout, G.&Carter, M. (2006). Social Stories for children with disabilities. **Journal of Autism and Developmental**, 36, 455-469.
- Kuoch, H. & Mirenda, P. (2003). Social Story Interventions for Young Children with Autism Spectrum Disorders. **Focus on Autism and Other Developmental Disabilities**, 18(Winter 4), 219-227.
- Rogers, M. F. & Mykles, B. S. (2001). Using Social Stories and Comic Strip Conversations to Interpret Social Situations for an Adolescent with Asperger Syndrome. **Intervention in School and Clinic**, 30 (May 5), 310-313.